

Ruh Sağlığı Çalışanlarının Psikolojik Danışma Kuram Belirleme Sorunlarının İncelenmesi

Examination of Mental Health Professionals' Problems on Psychological Counseling Theory Determination

Ali Güllü

Yazar Bilgileri

Ali Güllü 
Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş
Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim
Bilimleri, Rehberlik ve
Psikolojik Danışmanlık,
aligullu@ksu.edu.tr

ÖZ

Ruh sağlığı alanında eğitsel, mesleki ve kişisel-sosyal alanda hizmet verilmektedir. Özellikle kişisel-sosyal alanda verilen hizmetlerde bir psikolojik danışma kuramını yol gösterici olarak temel alma gerekliliği söz konusudur. Bu çalışmanın amacı; ruh sağlığı alanında çalışma hayatına başlayan alan çalışanlarının terapi sürecinde temel aldıkları psikolojik danışma kuramlarını belirleyerek lisans eğitimleri sürecinde içerik bakımından zenginleştirilmesi veya seçmeli ders olarak açılması gereken psikolojik danışma kuramlarının belirlenmesine katkı sağlayacak çözüm önerileri geliştirmektir. Bu çalışmayla ruh sağlığı alanında çalışanların psikolojik danışma kuram tercihleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmaya ruh sağlığı alanında bir kuruluşta çalışan 370 rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı ve psikoloji lisans programı mezunu katılmıştır. Veriler, ruh sağlığı alanı çalışanlarının üye olduğu sosyal medya ve iletişim platformlarında Google dokümanı olarak hazırlanan anket paylaşımı yoluyla ve gönüllülük esasına göre ankete katılanlardan mesleğini hâlihazırda yapanların cevaplarından elde edilmiştir. Araştırma sonucuna göre, bilişsel davranışçı, çözüm odaklı, eklektik ve birey merkezli modellerin en çok tercih edilen psikolojik danışma kuramları olduğu, kuramların sıralamasında küçük değişiklikler olsa da mezun olunan program ve çalışılan kuruma göre bu dört psikolojik danışma modelinin aynı kaldığı bulunmuştur. Bulgular tartışılmış ve araştırmacılara ve program yapıcılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler

Ruh sağlığı çalışanları
Psikolojik danışma kuram
tercihleri
Rehberlik ve Psikolojik
Danışmanlık
Psikoloji

Keywords

Mental health professionals
Theoretical orientation
preferences
Psychological Counseling and
Guidance
Psychology

Makale Geçmişi

Geliş: 17.04.2024
Kabul: 17.06.2024

ABSTRACT

In the field of mental health, services are provided in educational, professional and personal-social areas. Especially in the services provided in the personal-social field, there is a need to base on psychological counseling theory as a guide. The purpose of this study is to determine the psychological counseling theories that field workers who have started their careers in the field of mental health base their therapy process on, and to develop solution proposals that will contribute to the determination of psychological counseling theories that should be enriched in terms of content or offered as an elective course during their undergraduate education. This study attempted to reveal the psychological counseling theory preferences of mental health professionals. 370 guidance and psychological counseling undergraduate program and psychology undergraduate program graduates working in an organization in the field of mental health participated in this research. The data were obtained from the survey prepared as a Google document that shared on social media and communication platforms which mental health professionals were members, and from the answers of those who participated in the survey on a voluntary basis and were currently working in their profession. As a result of the research, it was found that cognitive behavioral, solution-oriented, eclectic and person-centered models were the most preferred psychological counseling theories, and although there were minor changes in the order of the theories, these four psychological counseling models remained the same depending on the program graduated from and the institution where they worked. In this study, findings were discussed and recommendations for researchers and curriculum developers were presented.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atf

Güllü, A. (2024). Ruh sağlığı çalışanlarının psikolojik danışma kuram belirleme sorunlarının incelenmesi. *TEBD*, 22(2), 869-885. <https://doi.org/10.37217/tebd.1470017>

Giriş

Ruh sağlığı çalışanlarının mesleklerini sürdürmeye başlamadan önce psikolojik danışma uygulamaları için kendilerine yol haritası sunacak temel bir psikolojik danışma kuramı belirlemiş olmaları beklenir. Kuramsal yaklaşım nedir sorusuna en kapsamlı cevabı veren Poznanski ve McLennan'a (1995) göre, kuramsal yaklaşım, birtakım temel varsayımları içerir. Bunlar bir danışmanın, (a) danışanın deneyimi ve davranışı ile ilgili bir hipotez oluşturması (b) belirli tedavi müdahalelerinin temellerini izah etmesi ve (c) devam etmekte olan terapötik süreci değerlendirmesi için kuram temelli bir çerçeve sağlar. Liao, Quinlan ve Mohi (2022) ruh sağlığı alanında çalışanların kuramsal yönelimlerinin olmasının gerekli olduğunu, bu konuda özellikle süpervizörlerin etkili olduğunu savunmaktadır.

Ruh sağlığı çalışanlarının kendilerine uygun bir psikolojik danışma kuramına karar vermesinde/seçmesinde belirleyici olan faktörler; değerler, kişilik özellikleri, davranışlar, öngörüler ve süpervizörlerdir (Halbur ve Halbur, 2014). Ruh sağlığı uzmanlarının mezun olduktan sonra danışanlarıyla kuracakları terapötik süreçte, rol yapma gereği duymadan kendileri olarak bulunabilmeleri ancak kendi özelliklerine uygun bir kuram belirlemiş olmalarıyla mümkün olabilecektir. Bu nedenle ruh sağlığı çalışanı adaylarının lisans eğitimleri sürecinde kendilerini kişilik özellikleri, değerleri, önyargıları konularında değerlendirebilmeleri oldukça önemli görünmektedir (Halbur ve Halbur, 2014). Hansen ve Freimuth'a (1997) göre, bir ruh sağlığı uzmanının terapi sürecini planlayabilmesi, teknik ve yöntemlere karar verebilmesinde belirleyici olan faktör terapi/psikolojik danışma kuramıdır.

Bilindiği gibi, üniversitelerde alınan lisans eğitimleri ile iş yaşamında ihtiyaç duyulan becerilerin uyumlu olmadığına ilişkin tartışmalarda; lisans eğitimlerini tamamlayan bireylerin iş yaşamına girdiklerinde işe uyum konusunda zorlandıkları ve gerekli becerileri iş yaşamında yeniden edinmek zorunda kaldıkları, program ayırt edilmeksizin eleştirilmektedir (Göktürk, Aktaş ve Göktürk, 2013; Kızılcıoğlu, 2005; Köylü, 2013; Saçkes, Trundle ve Akman, 2012; Ünal ve Doğanay, 2009). Ruh sağlığı alanında eğitim veren programlar da benzer durumdadır (Avcı, Poyrazlı ve Gençoğlu, 2020; Fırıncı-Kodaz ve Vural-Batık, 2018; Parmaksız ve Gök, 2018; Sevim ve Hamamcı, 1999).

Üniversitelerin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (RPD) programları ile Psikoloji programlarının müfredatları incelendiğinde, öğrencilerin aldıkları kuramsal teorik ve uygulamalı derslerin sayısı ve kredilerinin sınırlı olduğu görülmektedir. Bu sınırlı sayıdaki derslerde teorik kuramsal bilgiler kuram sayısı bakımından yoğun, içerik bakımından ise yüzeysel olarak verilebilmektedir. Türkiye'deki üniversitelerdeki PDR programları genel olarak psikolojik danışma kuramları, psikolojik danışma ilke ve teknikleri, mesleki rehberlik ve danışmanlık, bireyle psikolojik danışma ve aile danışmanlığı derslerinden ve psikolojik danışma kuramlarının uygulandığı bireyle

psikolojik danışma ve grupla psikolojik danışma dersinden ibarettir. Sayılan derslerin içeriğine bakıldığında ise pek çok psikolojik danışma kuramıyla ve bu kuramların terapi sürecinde kullandıkları tekniklerle ilgili yüzeysel sayılabilecek bilgiler verildiği, bireyle psikolojik danışma, mesleki rehberlik uygulamaları ve grupla psikolojik danışma dersleri haricindeki derslerde uygulamaya yönelik içeriğin olmadığı görülmüştür (Ankara Üniversitesi, 2024a; Boğaziçi Üniversitesi, 2024; Hacettepe Üniversitesi, 2024). Diğer programlardan farklı olarak yalnızca pozitif psikoloji ve kısa süreli terapi dersleri açılmış birkaç programa rastlanmıştır (Dokuz Eylül Üniversitesi, 2024; Gazi Üniversitesi, 2024). Uygulamalı derslerde de genel olarak Birey-Merkezli Terapiler temel alınarak danışma becerileri kazandırılmaya çalışılmaktadır. Özellikle bilişsel-davranışçı terapi, insanlıcıl terapi, varoluşsal terapi, psikoanalitik terapi, gerçeklik terapisi, Gestalt terapi, Adler terapi, feminist terapi gibi temel terapilere özgü ayrı bir dersin açılmadığı görülmektedir. Uygulamalı derslerdeki bu yaklaşım, mesleğin başlarında yararlı ve cesaret verici olsa da psikolojik danışmanların karşılaştıkları problem çeşitliliği göz önüne alındığında ve özellikle uyarlı bir toplum olan Türk kültüründe birey merkezli yaklaşımla ilerleme kaydedilemediği ve bu nedenle de daha hiyerarşik, yönlendirici ve bilişsel temelli kuramlara ihtiyaç duyulduğu vurgulanmaktadır (Doğan, 1999).

Psikoloji programı lisans dersleri incelendiğinde, ruh sağlığı alanı çalışanlarının terapi sürecine temel psikolojik danışma kuramı belirlemelerinde yardımcı olacak nitelikteki derslerin kişilik kuramları, psikoterapi kuramları, aile terapisi yaklaşımları, klinik psikoloji, kişilik kuramlarında yeni yaklaşımlar olduğu görülmektedir (Ankara Üniversitesi, 2024b; Ege Üniversitesi, 2024).

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel okullarda (anaokulu, ilkokul, ortaokul, lise) hem üniversitelerin PDR programı mezunlarının hem de Psikoloji programı mezunlarının istihdam edildiği bilinmektedir. Bu iki programın lisans eğitimlerinde almış oldukları dersler, programların kuruluş amaçları nedeniyle farklılıklar göstermektedir. PDR programı lisans dersleri içinde okullarda rehberlik hizmeti verebilecek becerilerin kazandırıldığı dersler yer alırken, Psikoloji programının derslerinde bu tür dersler yer almamaktadır. Psikoloji programı mezunlarının Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görevlendirilebilmeleri için formasyon eğitimlerini tamamlamaları ön koşul olarak sunulmaktadır. Formasyon eğitiminde alınan dersler incelendiğinde okullardaki rehberlik hizmetleri uygulamalarının yürütülmesiyle ilgili uygulamalı derslerin bulunmadığı görülmektedir. Haliyle formasyon eğitimlerini tamamlasalar bile Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programı mezunları gibi bir eğitim almamış olmaktadır. Ayrıca pek çok özel okul bünyesinde formasyon eğitimi almamış Psikoloji mezunlarının istihdam edildikleri de acı bir gerçektir. Tüm bu olumsuzluklarla birlikte Psikoloji programı mezunlarının okullarda rehberlik ve psikolojik danışma uygulamalarını yürütürken Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programından mezun olanlarla benzer psikolojik danışma kuramlarını temel alıp almadıkları akla gelen bir sorudur. Bu nedenle bu araştırmada bu sorunun cevabı incelenmiştir.

Ruh sağlığı çalışanları Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel okullarda görev yapmalarının yanında, Sağlık ve Aile ve Sosyal Hizmetler bakanlıklarına bağlı resmi ve özel kuruluşlarda çeşitli özel kuruluş ve şirketlerde de görev yapmaktadırlar. Bu alan çalışanlarının çalıştıkları kurumun amaç, ihtiyaç ve imkanları çerçevesinde, danışanlarıyla sürdürdükleri terapi sürecinde temel aldıkları psikolojik danışma kuramlarının farklı olması yönünde beklenti mevcuttur. Örneğin aile danışmanlığı merkezinde çalışan bir uzmanın aile sistemleri, feminist, yapısal, yaşantısal, bilişsel-davranışçı vb. terapileri temel almaları beklenebilir. PDR ve Psikoloji mezunları yukarıda sayılan iş kollarının hepsinde çalışabilirler. Bu nedenle alan çalışanlarının lisans eğitimleri sırasında yaptıkları kariyer planlarına uygun beceriler edinmeleri beklenir. Bu becerilerin kazanılması ancak teorik ve uygulamalı lisans eğitimlerinde alacakları derslerle mümkün olabilecektir. Yukarıda da bahsedildiği gibi PDR ve Psikoloji programlarının lisans düzeyindeki dersler çeşitli kurumlara özgü bu becerileri kazandırabilecek çeşitliliğe ve derinliğe sahip değildir. Akla gelen diğer bir soru da bu dezavantajlı durumda olan alan çalışanları terapi sürecinde temel aldıkları psikolojik danışma kuramlarını çalıştıkları kurum ve beklentilere göre mi belirledikleridir. Bu araştırma da bu soruya da cevap aranmıştır.

Alan çalışanlarının lisans derslerinde almış oldukları derslerin danışanlarıyla iyi bir terapötik süreç için yeterli olup olmadığına ilişkin araştırma sonuçları incelendiğinde psikolojik danışma kuramlarını uygulamada kendilerini yetersiz gördükleri görülmektedir (Kellehear, 2014; Tuzgöl-Dost ve Keklik, 2012). Bu durumun ruh sağlığı çalışanlarının lisans eğitimleri sürecinde kendi kimlik, yaşam tarzlarına ve çalıştıkları kurumun beklentilerine uygun bir kuram benimseyememiş olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ruh sağlığı çalışanlarının, yaşama yönelik tercihlerini ve yaşamdan aldıkları doyumunu, terapötik sürecin içinde kalarak, “kendileri olarak” iletişim kurmaları danışanın kişisel gelişimi açısından önemlidir (Corey, 2008 s. 21). Psikolojik danışma kuramları, ruh sağlığı danışmanlarının terapötik süreç içerisinde danışanlarının sorunlarını anlaması, anlamlandırması, çözüm süreçlerinde danışanlarıyla birlikte yürüyebilmesi ve sürecin sonraki adımında nasıl bir yol izleneceğine ilişkin danışmanlara yol haritası sunması bakımından da önemlidir (Murdock, 2013, s. 3-6; Yeşilyaprak, 2013, s. 80-81). Ruh sağlığı çalışanlarının lisans derslerinin çeşitliliği yanında akademik danışmanlarından aldıkları süpervizyonlar da psikolojik danışma kuram tercihlerini belirlemede etkili olmaktadır (Kozachuk ve Conley, 2020).

Teorik derslerin içerikleri incelendiğinde temel psikoloji kuramları da dâhil olmak üzere pek çok kuramla ilgili bilgi verildiği ancak verilen bilgilerin kuramsal derinliğinin olmadığı görülmektedir (Ankara Üniversitesi, 2024a; Boğaziçi Üniversitesi, 2024; Hacettepe Üniversitesi, 2024; Ege Üniversitesi, 2024). Sınırlı krediyle bu derslerde kuramlarla ilgili derinlemesine bilgi verilebilmesi de mümkün görünmemektedir. Böylesine kısıtlı bir kuramsal eğitim alan öğrenciler meslek hayatına katıldıklarında

farklı problem alanlarıyla karşılaştıklarında kendilerini yetersiz hissetmektedirler (Tuzgöl-Dost ve Keklik, 2012).

Ruh sağlığı alanında çalışanların lisans eğitimleri süresince aldıkları dersler dikkate alındığında mesleğe başladıkları ilk zamanlarda karşılaştıkları farklı alanlardaki problemlerde danışanlarına yardım edebilmede kendilerini yetkin hissetmedikleri görülmektedir. Son on yılın müfredatında da görüleceği üzere bireysel ve grupla psikolojik danışma, kariyer, aile ve evlilik öncesi alanlarında alınan kuramsal derslerin sayısı ve saati oldukça sınırlı kalmaktadır. Bu sınırlı dersler ve saatleri içinde ancak temel psikolojik danışma kuramlarıyla ilgili temel bilgiler verilebilmekte, hem yeni ortaya çıkan psikolojik danışma kuramları ile ilgili bilgi verilememekte, hem de yeterli uygulama imkânı vermeyen genel ve derinlikten uzak bilgilendirme ile sınırlı kalmaktadır. Bu araştırma, bu alandaki sorunların tespit edilmesi ve çözüm önerileri geliştirilmesine katkı sağlaması nedeniyle önemlidir.

Bu çalışmanın amacı; ruh sağlığı alanında çalışma hayatına başlayan alan çalışanlarının terapi sürecinde temel aldıkları psikolojik danışma kuramlarını belirleyerek lisans eğitimleri sürecinde teorik ve uygulamalı derslerin içerik bakımından zenginleştirilmesi veya seçmeli ders olarak açılması gereken psikolojik danışma kuramlarının belirlenmesine katkı sağlayacak çözüm önerileri geliştirmektir. Alanyazın incelendiğinde, ruh sağlığı çalışanlarının mesleklerini sürdürürken temel aldıkları kuramları belirlemeye yönelik yurt dışı alanyazında sınırlı sayıda araştırmaya rastlanılmış (Gazzola, Smith, King-Andrews ve Kearney, 2010; Norcross, Hedges ve Castle, 2002; Norcross, Karpiak ve Santoro, 2005) ancak Türkiye alanyazınında bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu doğrultuda bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Ruh sağlığı çalışanlarının mesleklerini sürdürürken temel aldıkları kuramlar hangileridir?
2. Ruh sağlığı çalışanlarının mesleklerini sürdürürken temel aldıkları kuramlar mezun olunan programa göre farklılaşmakta mıdır?
3. Ruh sağlığı çalışanlarının mesleklerini sürdürürken temel aldıkları kuramlar çalışılan kuruma göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın deseni, verilerin toplanması, verilerin analizi ve etik kurul izni ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada ruh sağlığı uzmanlarının benimsedikleri ve terapi sürecinde danışanlarına katkı sağladığına inandıkları temel kuramları derecellemek amacıyla, bir durumu ortaya koymayı amaçlayan betimsel model kullanılmıştır (Arseven, 1994, s. 92).

Çalışma Grubu

Bu çalışmanın araştırma grubunu farklı illerde ve farklı kurumlarda çalışmakta olan 370 ruh sağlığı uzmanı oluşturmaktadır. Katılımcıların, 268'i (%72,4) kadın, 102'si (%27,6) erkektir. Mezun olunan programa göre dağılımları ise 326'sı (%88,1) Rehberlik ve Psikolojik Danışma (PDR), 44'ü (%11,9) Psikolojidir (Tablo 1).

Tablo 1. Ruh Sağlığı Çalışanlarının Mezun Oldukları Programa Göre Dağılımı

<i>Mezun Olunan Program</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
PDR	326	88,1
Psikoloji	44	11,9

Çalışmaya katılan ruh sağlığı uzmanlarının çalıştıkları kuruma göre dağılımları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Ruh Sağlığı Uzmanı Olarak Çalışanlarının Çalıştıkları Kuruma Göre Dağılımı

<i>Çalışılmakta Olan Kurum</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
MEB (Anaokulu, İlkokul, Ortaokul ve Lise)	243	65,7
Özel okullar (İlkokul, Ortaokul ve Lise)	25	6,8
Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM)	21	5,7
Psikolojik danışma merkezi	24	6,5
Üniversite (Psikolojik Danışman/Psikolog)	18	4,9
Eğitim merkezi	10	2,7
Diğer bakanlıklar	10	2,7
Aile danışma merkezi	8	2,2
Diğer	11	3,0

Tablo 2'de görüldüğü gibi katılımcıların %65,7'si (N=243) Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi anaokulu, ilkokul, ortaokul ve liselerde psikolojik danışman olarak görev yapmaktadır. %6,8'i (N=25) Millî Eğitim Bakanlığına bağlı özel ilkokul, ortaokul ve liselerde psikolojik danışman/rehber öğretmen olarak görev yapmaktadır. Rehberlik Araştırma Merkezlerinde çalışanların oranı %5,7 (N=21), Psikolojik Danışma Merkezlerinde çalışanların oranı ise %6,5'tir (N=24). Kamu ve özel üniversiteler bünyesinde psikolojik danışman/psikolog olarak çalışanlar katılımcıların %4,9'unu (N=18) oluştururken, kamuya bağlı olarak hizmet veren çeşitli eğitim merkezlerinde çalışanların oranı %2,7'dir (N=10). Millî Eğitim Bakanlığı dışındaki diğer bakanlıklarda çalışanların oranı %2,7 (N=10) ve özel aile danışmanlığı merkezlerinde çalışanların oranı ise %2,2'dir (N=8). Diğer özel kuruluşlarda çalışanlar ise katılımcıların %3'ünü (N=11) oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Ruh sağlığı alanında çalışanlarının üye olduğu sosyal medya ve iletişim platformlarında Google dokümanı olarak hazırlanan anket paylaşılmış ve gönüllülük esasına göre ankete katılanlardan mesleğini hâlihazırda yapanların cevapları değerlendirmeye alınmıştır. Lisans eğitimine devam eden veya mezun olmuş ancak mesleği ile ilgili çalışmayan 13 katılımcının cevapları değerlendirmeye alınmamıştır.

Verilerin toplanmasında araştırmanın amacı ile ilgili bilgi verilerek gönüllülük esasına göre veri toplanmıştır. 13 çalışmayan katılımcı çıkarıldıktan sonra toplam 370 katılımcıya, cinsiyetleri, mezun oldukları program, çalıştıkları kurum/kuruluş ve mesleklerini sürdürürken kendilerinin benimsedikleri ve terapötik süreçte danışanlarına yardım etmede başarılı sonuçlar aldıkları temel psikolojik danışma kuramının ne olduğu sorulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında kullanılan ölçme araçlarından elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS 22.0 kullanılmıştır. Dağılımların frekans ve yüzdeleri belirlemek amacıyla yüzde analiz yöntemi kullanılmıştır (Arseven, 1994, s. 130).

Bu araştırma kapsamında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Rektörlüğü, Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu, 13.03.2024-4376 tarih ve numarası ile etik kurul izni alınmıştır.

Bulgular

Çalışmanın birinci problem cümlesi olarak belirlenen, "Ruh sağlığı çalışanlarının mesleklerini sürdürürken temel aldıkları kuramlar hangileridir?" sorusunun cevabını almak amacıyla yapılan yüzde analizine ilişkin alınan veriler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Ruh Sağlığı Çalışanlarının Benimsedikleri ve Terapi Sürecinde Danışanlarına Katkı Sağladığına İnanırları Kuramlar

<i>Psikolojik danışma kuramları</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Bilişsel Davranışçı (BDT)	123	33,2
Çözüm Odaklı	88	23,8
Eklektik	56	15,1
Birey Merkezli	33	8,9
Freudian (Psikoanalitik)	16	4,3
Adlerian	12	3,2
Varoluşçu	12	3,2
Akılcı Duygusal	7	1,9
Gestalt	7	1,9
Post Modern Terapiler (Bütüncül, İlişkisel, Aktarım odaklı, Pozitif ve Bütüncül psikoterapiler)	7	1,9
Aile Sistemleri	5	1,4
Gerçeklik	4	1,1

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılanların %33,2'sinin (N=123) Bilişsel Davranışçı Terapiyi, terapi sürecinde temel yaklaşım olarak aldıkları görülmektedir. Bilişsel Davranışçı Terapiden sonra en çok temel alınan terapinin %23,8 (N=88) ile Çözüm Odaklı Terapi olduğu görülmektedir. Eklektik Terapiyi temel alanların oranı katılımcıların %15,1'ini (N=56) oluşturmaktadır. Bu üç terapiyi sırasıyla Birey-Merkezli Terapi (%8,9; N=33), Freudian (Psikoanalitik) Terapi (%4,3; N=16), Adlerian (Adler) Terapi (%3,2; N=12), Varoluşçu Terapi (%3,2; N=12) izlemektedir. Katılımcıların %8,2'si (N=30) ise Akılcı Duygusal, Gestalt, Post Modern, Aile Sistemleri ve Gerçeklik terapilerini temel aldıkları görülmektedir.

Katılımcılar, Transaksiyonel Analiz (TA) ve Psikodramayı listede yer almasına rağmen terapi sürecinde temel aldığı terapi olarak işaretlememişlerdir.

Çalışmanın ikinci problem cümlesi olarak belirlenen “Ruh sağlığı çalışanlarının mesleklerini sürdürürken temel aldıkları kuramlar mezun olunan programa göre farklılaşmakta mıdır?” sorusunun cevabını almak amacıyla yapılan yüzde analizine ilişkin alınan veriler Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Ruh Sağlığı Çalışanlarının Mesleklerini Sürdürürken Temel Aldıkları Kuramların Mezun Olunan Programa Göre Yüzde Dağılımları

<i>Psikolojik Danışma Kuramları</i>	<i>Program</i>			
	<i>PDR</i>		<i>Psikoloji</i>	
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Bilişsel Davranışçı (BDT)	104	31,9	19	43,2
Çözüm Odaklı	83	25,4	5	11,4
Eklektik	49	15,0	7	15,9
Birey Merkezli	32	9,8	1	2,3
Freudian (Psikoanalitik)	11	3,5	5	11,4
Adlerian	12	3,8	0	0,0
Varoluşçu	10	3,1	2	4,5
Akılcı Duygusal	6	1,8	1	2,3
Gestalt	6	1,8	1	2,3
Post Modern Terapiler (Bütüncül, İlişkisel, Aktarım odaklı, Pozitif ve Bütüncül psikoterapiler)	4	1,2	3	6,7
Aile Sistemleri	5	1,5	0	0,0
Gerçeklik	4	1,2	0	0,0

Tablo 4’te hem PDR (%31,9; N=104) hem de Psikoloji (%43,2; N=19) programı mezunlarının temel aldıkları kuramların ilk sırasında Bilişsel Davranışçı Terapinin yer aldığı görülmektedir. PDR programı mezunlarının ikinci sırasında Çözüm Odaklı Terapi (%25,4; N=83) yer alırken, Psikoloji programı mezunlarının ikinci sırasında Eklektik Terapi (%15,9; N=7) yer almaktadır. Üçüncü sırada ise PDR programı mezunlarında Eklektik Terapi (%15,0; N=49), Psikolojide ise Çözüm Odaklı Terapi (%11,3; N=5) olduğu görülmektedir. Birey-Merkezli Terapi (%9,8; N=32) PDR programı mezunlarının dördüncü sırasında yer alırken, Psikoloji mezunlarında Freudian Terapi (%11,4; N=5) yer almaktadır. Diğer kuramları temel aldığını bildirenlerin sayısı hem PDR hem de Psikoloji programı mezunlarında oldukça azdır.

Çalışmanın üçüncü problem cümlesi olarak belirlenen “Ruh sağlığı çalışanlarının, çalışılan kuruma göre mesleklerini sürdürürken temel aldıkları psikolojik danışma kuram tercihleri nelerdir?” sorusunun cevabını almak amacıyla yapılan yüzde analizine ilişkin alınan veriler Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Ruh Sağlığı Çalışanlarının Mesleklerini Sürdürürken Temel Aldıkları Kuramlar Çalışılan Kuruma Göre Yüzde Dağılımları

Çalışılan Kurum	Psikolojik Danışma Kuramları											
	Bilişsel Davranışçı	Çözüm Odaklı	Eklektik	Birey Merkezli	Freudian	Adlerian	Varoluşçu	Akılci Duygusal	Gestalt	Post Modern	Aile Sistemleri	Gerçeklik
MEB Resmi	30,5	30,0	16,5	8,2	4,1	3,3	2,5	1,6	1,3	.8	.8	.4
MEB Özel	44,0	24,0	12,0	4,0	4,0	4,0	0	4,0	0	0	0	4,0
Rehberlik araştırma merkezi	38,1	9,5	9,5	14,2	0	9,5	4,8	4,8	4,8	4,8	0	0
Psikolojik danışma merkezi	50,0	4,2	8,3	8,3	8,3	0	8,3	0	4,2	8,3	0	0
Üniversiteler	27,8	0	22,2	16,7	5,6	0	5,6	0	5,6	0	5,6	10,9
Eğitim merkezleri	50,0	10,0	30,0	10,0	0	0	0	0	10,0	0	0	0
Diğer bakanlıklar	20,0	40,0	10,0	0	0	0	0	10,0	10,0	10,0	0	0
Aile danışma merkezi	25,0	12,5	0	12,5	12,5	12,5	0	0	0	0	25,0	0
Diğer	36,3	0	9,1	18,2	9,1	0	18,2	0	0	9,1	0	0

Tablo 5 incelendiğinde, sırasıyla Bilişsel Davranışçı (%30,5; N=74), Çözüm Odaklı (%30,0; N=73), Eklektik (%16,5; N=40) ve Birey Merkezli (%8,2; N=20) terapilerin MEB resmi okullarında temel alınan terapilerin ilk dört sırasında yer aldığı görülmektedir. Benzer şekilde MEB'e bağlı özel okullarda da ilk üç sıra aynıdır (Bilişsel Davranışçı (%44,0; N=11), Çözüm Odaklı (%24,0; N=6) ve Eklektik (%12,0; N=3). Psikolojik danışma merkezlerinde (%50,0; N=12) ve eğitim merkezlerinde (%50,0; N=5) çalışanların yarısının Bilişsel Davranışçı Terapiyi temel aldıklarını ifade ettikleri, aile danışma merkezlerinde çalışanların yarısının da Aile Sistemleri Terapisini (%50,0; N=2) temel aldıkları görülmektedir. Rehberlik Araştırma Merkezlerinde çalışanların üçte birinden fazlasının da Bilişsel Davranışçı Terapiyi (%38,1; N=8) temel terapileri olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Tartışma

Ruh sağlığı çalışanlarının mesleklerini sürdürürken terapi sürecinde rol yapma gereği duymadan (olmadığı gibi görünmeye çalışmadan) kendileri olarak sürece katılarak danışanlarının gelişimine katkı sağladığına inandıkları psikolojik danışma kuramlarının belirlenmesine yönelik yapılan bu araştırmadan elde edilen bulgular alanyazın ışığında aşağıda tartışılmıştır. Ancak yapılan yurt içi alanyazın çalışmalarında benzer araştırma sonuçlarına rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırmadan elde edilen bulgular yurt dışı alanyazın sınırlı sayıda araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır.

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara baktığımızda ruh sağlığı çalışanlarının mesleklerini sürdürürken terapi sürecinde rol yapma gereği duymadan kendileri olarak sürece katılarak danışanlarının gelişimine katkı sağladığına inandıkları psikolojik danışma kuramlarının belirlenmesine yönelik soruya verilen cevapların frekanslarına bakıldığında bilişsel davranışçı terapinin en çok tercih edilen terapi olduğu görülmektedir. Bilişsel davranışçı terapiyi sırasıyla çözüm odaklı, eklektik ve birey

merkezli terapilerin izlediği görülmektedir. Bu dört terapi modeli haricindeki diğer terapileri tercih edenler sınırlı sayıdadır. Ruh sağlığı çalışanlarının psikolojik danışma kuram tercihlerine ilişkin yapılan araştırmalarda bilişsel davranışçı ve eklettik terapiyi tercih edenlerin sayısının fazla olduğu, insancıl ve diğer duyu odaklı terapiler ve post modern terapileri tercih edenlerin sayısının ise giderek azaldığı sonucuna ulaşan araştırmalar bulunmaktadır (Austad, Sherman, Morgan ve Holstein, 1992; Garfield, 1994; Kazantzis ve Deane, 1998; Menon, ve Rubin, 2011; Norcross vd., 2002; Norcross vd., 2005; Norcross, Sayette ve Martin-Wagar, 2021). Bununla birlikte birey merkezli terapinin en çok tercih edilen model olduğu onu eklettik ve bilişsel davranışçı terapinin takip ettiği sonucuna ulaşan araştırma sonucu ile sıralama bakımından değişiklik göstermektedir (Gazzola vd., 2010). Bu değişimin psikolojik danışma kuramlarından beklentilere ilişkin zaman içindeki değişimler, araştırmalarda çalışma grubunu oluşturan meslek gruplarının farklılığı ve ruh sağlığı çalışanları arasında psikolojik danışma kuramlarının popülerliklerinin değişmesinin olası nedenler olduğu düşünülmektedir.

Mezun olunan programa göre ruh sağlığı çalışanlarının psikolojik danışma kuramlarını tercih etme sıralamasına ilişkin ortaya çıkan araştırma bulgusunda, tercihlerdeki ilk dört sırada yer alan terapilerin aynı olduğu sadece çözüm odaklı ile eklettik terapinin sıralamasının yer değiştirdiği görülmektedir. Bu bulgunun karşılaştırılabileceği yerli ya da yabancı alanyazında yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bilişsel davranışçı ve çözüm odaklı terapilerin ruh sağlığı alanında çalışanlar arasında popüler modeller olması, çeşitli sorun alanlarıyla karşılaşan alan çalışanlarının danışanlarına daha fazla yardım edebilme amacıyla farklı psikolojik danışma kuramlarının yönelimi, teknik ve yöntemlerini kullanmak istemelerinden doğan eklettik modele yönelimin olduğu düşünülmektedir. Ayrıca lisans eğitimlerinde özellikle bireysel psikolojik danışma uygulaması derslerinde birey merkezli modelin temel alınıyor olması nedeniyle mezun olunan programa göre ilk dört psikolojik danışma kuramı tercihlerinin aynı kaldığı düşünülmektedir.

Çalışılan kuruma göre ruh sağlığı çalışanlarının tercih ettiği modellerin belirlenmesine ilişkin ortaya çıkan araştırma bulgusunda, çalışılan kuruma bağlı olarak ruh sağlığı çalışanlarının ilk dört psikolojik danışma kuram tercihlerinin aynı kaldığı görülmektedir. İncelenen yurt içi ve yurt dışı alanyazında, çalışılan kuruma göre tercih edilen psikolojik danışma kuramlarını inceleyen bir araştırmaya ulaşılammıştır. Ancak çalışılan kuruma göre ilk dört psikolojik danışma kuramında değişikliğin olmaması alan çalışanlarının kurumların amaç ve beklentilerini karşılayabilmeleri için psikolojik danışma kuram tercihlerini belirleyebilmelerine yardım edebilecek olan mezuniyet sonrası alan eğitimleri almamış olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Araştırmaya katılanların %74,5'inin (N=298) MEB'e bağlı resmi ve özel okullarda çalıştığı ve özellikle PDR programı lisans eğitiminde okullarda sürdürülen rehberlik ve psikolojik danışmanlık uygulamalarına yönelik eğitime ağırlık

verildiğinden mezun olduktan sonra kendilerini geliştirecek, psikolojik danışma kuram tercihlerini gözden geçirecek eğitime katılma ihtiyacı duymamış olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen bulgular, ruh sağlığı çalışanlarının terapi sürecinde danışanlarının gelişimine katkı sağladığına en çok inandıkları psikolojik danışma kuramının bilişsel davranışçı terapi olduğu görülmektedir. Bilişsel davranışçı terapiyi sırasıyla çözüm odaklı, eklektik ve birey merkezli terapilerin izlediği görülmektedir. Bu dört psikolojik danışma modeli haricindeki diğer terapileri tercih edenlerin sayısı sınırlı kalmıştır.

Bulgular ve tartışmalar ışığında araştırmacılara ve program yapıcılara yönelik aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1. Ruh sağlığı çalışanlarının lisans düzeyinde psikolojik danışma kuramları bakımından yeterli bilgiye sahip olmamaları uygulamada mesleklerini idame ettirirken benimseyecekleri kuramları seçmeleri ve benimsemeleri açısından sıkıntı yaşayacakları düşünülmektedir. Bu durumun nedenlerinden birinin üniversitelerin müfredatında kuramları ihtiva eden derslerin azlığı ve bu derslerin içeriklerinin kuramlar bakımından yüzeysel kalması olabilir. Bu nedenle üniversitelerde lisans düzeyinde kuramlara özel seçmeli dersler açılabilir.
2. Üniversitelerin ilgili programlarında yeni açılacak seçmeli derslerin uygulamada en çok kullanılan kuramları içermesi ilk etapta yeterli olacağı düşünülmektedir. Uygulamada en çok kullanılan kuramların sırası araştırma gruplarını oluşturan alan çalışanlarının meslek alanlarına ve bölgelere göre farklılık gösterse de aynı kuramlar etrafında dönmektedir. Bu kuramlar, Bilişsel Davranışçı, Çözüm Odaklı, Eklektik ve Birey Merkezli terapilerdir.
3. Üniversitelerde hâlihazırda verilmekte olan ve içeriğinde psikolojik danışma kuramlarına yer verilen derslerin bir kısmını daha önceden almış olmaları, öğrencilerin daha detaylı öğrenmek ve meslek hayatlarında benimsemek isteyecekleri kuramlar hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlayacaktır. Lisans eğitiminin 4. yılı, öğrencilerin ağırlıklı olarak uygulamalı dersler aldığı ve onları meslek hayatına hazırlayan yıldır. Bu nedenle bu araştırmada verilmesi önerilen seçmeli derslerin, lisans eğitiminin 7. ve 8. yarıyıllarında açılması, derslerden beklenen etkinin daha görünür olmasını sağlayacaktır.

Kaynaklar

Arseven, A. (1994). *Alan araştırma yöntemi: İlkeler, teknikler, örnekler*. Ankara: Gül.

Ankara Üniversitesi. (2024a). Course List and Crediting. http://bbs.ankara.edu.tr/Ders_Plani.aspx?bno=4528&bot=2170 sayfasından erişilmiştir.

- Ankara Üniversitesi. (2024b). Programlar. <https://www.ankara.edu.tr/programlar/2/446/1455-52> sayfasından erişilmiştir.
- Austad, C. S., Sherman, W. O., Morgan, T., & Holstein, L. (1992). The psychotherapist and the managed care setting. *Professional Psychology: Research and Practice*, 23(4), 329–332. <https://doi.org/10.1037/0735-7028.23.4.329>
- Avcı, D., Poyrazlı, Ş., & Gençoğlu, C. (2020). Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) lisansüstü eğitimine ilişkin bir değerlendirme: PDR lisansüstü öğrencilerinin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(228), 175-213. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.756760>
- Boğaziçi Üniversitesi. (2024). Undergraduate Program. https://bogazici.edu.tr/tr_TR/Content/Akademik/Lisans_Katalogu/Egitim_Fakultesi/Egitim_Bilimleri_Bolumu sayfasından erişilmiştir.
- Corey, G. (2008). *Psikolojik danışma kuram ve uygulamaları* (T. Ergene, Çev.). Ankara: Mentis.
- Doğan, S. (1999, Eylül). *Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberliğin durumu ve geleceğe ilişkin yönelimler*. V. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresinde sunulmuş bildiri. Gazi Üniversitesi, Ankara. <https://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/download/5294/1456> sayfasından erişilmiştir.
- Dokuz Eylül Üniversitesi. (2024). Rehberlik ve Psikolojik Danışma Ders Yapısı ve Kredileri. https://debis.deu.edu.tr/ders-katalog/2023-2024g/tr/bolum_1105_tr.html sayfasından erişilmiştir.
- Ege Üniversitesi. (2024). Psikoloji Bölümü Müfredatı. <https://psikoloji.ege.edu.tr/files/psikoloji/icerik/mufredat.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Fırıncı-Kodaz, A. & Vural-Batık, M. (2018). Kurum deneyiminin psikolojik danışman adaylarının okul psikolojik danışmanı öz yeterlik algılarına etkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(15), 902-929. <https://doi.org/10.26466/opus.425811>
- Garfield, S. L. (1994). Eclecticism and integration in psychotherapy: Developments and issues. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 1(2), 123–137. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2850.1994.tb00015.x>
- Gazi Üniversitesi. (2024). Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı Lisans Ders Programı. <https://webupload.gazi.edu.tr/upload/100/2022/7/4/16036620-1f83-4ad8-b550-ec2120c02435-2021-lisans-programipdr.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Gazzola, N., Smith, J. D., King-Andrews, H. L., & Kearney, M. K. (2010). Professional characteristics of canadian counsellors: results of a national survey. *Canadian Journal of Counselling / Revue Canadienne de Counseling*, 44(2), 83–99.

- Göktürk, İ. E., Aktaş, M. A., & Göktürk, Ü. (2013). Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokullarının eğitim sürecinde uygulama açısından karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 3(4), 1-8.
- Hacettepe Üniversitesi. (2024). PDR Anabilim Dalı Ders Programı. https://pdr.hacettepe.edu.tr/programlar/23-24_Guz_Lisans.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Halbur, D. A. & Halbur, K. V. (2014). *Psikolojik danışma ve psikoterapide kuramsal yöneliminizi geliştirme*. (B. E. Tekinalp & Ş. Işık-Terzi, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Hansen, N. E. & Freimuth, M. (1997). Piecing the puzzle together: A model for understanding the theory-practice relationship. *The Counseling Psychologist*, 25(4), 654-673. <https://doi.org/10.1177/0011000097254008>
- Kazantzis, N. & Deane, F. P. (1998). Theoretical orientations of New Zealand psychologists: An international comparison. *Journal of Psychotherapy Integration*, 8(2), 97-113. <https://doi.org/10.1023/A:1023236406807>
- Kellehear, K. J. (2014). The theory-practice gap: Well and truly alive in mental health nursing. *Nursing and Health Sciences*, 16, 141-142. <https://doi.org/10.1111/nhs.12156>
- Kızılcıoğlu, A. (2005). Eğitim fakültelerinde yeniden yapılandırma sürecine ilişkin eleştiriler ve öneriler. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(14), 132-140.
- Kozachuk, L. A. & Conley, A. H. (2020). Development-oriented situational supervision: a leadership approach to supervision in counselor education. *Journal of Counselor Leadership and Advocacy*, 8(1), 1-12. <https://doi.org/10.1080/2326716X.2020.1835586>
- Köylü, M. (2013). Türkiye’de yüksek din öğretimi: Nicelik mi nitelik mi? *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 35(35), 21-44. <https://doi.org/10.17120/omuifd.54598>
- Liao, T., Quinlan, E. & Mohi, S. (2022). Factors influencing the theoretical orientations of early career psychologists. *Clinical Psychologist*, 26(1), 23-33. <https://doi.org/10.1080/13284207.2021.2022434>
- Menon, G. M. & Rubin, M. (2011). A survey of online practitioners: Implications for education and practice. *Journal of Technology in Human Services*, 29(2), 133-141. <https://doi.org/10.1080/15228835.2011.595262>
- Murdock, N. (2013). *Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları* (F. Akkoyun, Çev.). Ankara: Nobel.
- Norcross, J. C., Hedges, M. & Castle, P. H. (2002). Department of Psychology, University of Scranton. *Psychotherapy: Theory/Research/Practice/Training*, 39(1), 97-102. <https://doi.org/10.1037//0033-3204.39.1.97>

- Norcross, C., Karpiak, P., & Santoro, S. O. (2005). Clinical psychologists across the years: The division of clinical psychology from 1960 to 2003. *Journal of Clinical Psychology, 61*(12), 1467-1483. <https://doi.org/10.1002/jclp.20135>
- Norcross, J. C., Sayette, M. A., & Martin-Wagar, C. A. (2021). Doctoral training in counseling psychology: Analyses of 20-year trends, differences across the practice-research continuum, and comparisons with clinical psychology. *Training and Education in Professional Psychology, 15*(3), 167-175. <https://doi.org/10.1037/tep0000306>
- Parmaksız, İ. & Gök, A. (2018). Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde karşılaştıkları güçlükler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(47), 247-265. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.359595>
- Poznanski, J. J. & McLennan, J. (1995). Conceptualizing and measuring counselors' theoretical orientation. *Journal of Counseling Psychology, 42*(4), 411-422. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.42.4.411>
- Saçkes, M., Trundle, B. A. K. C., & Akman, B. (2012). Okul öncesi öğretmenlerine yönelik fen eğitimi dersi: lisans düzeyindeki öğretmen eğitimi için bir model önerisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi, 6*(2), 1-26.
- Sevim, S. & Hamamcı, Z. (1999). Psikolojik danışmanların mesleki doyumları ile mesleki yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal, 2*(12), 39-46. <https://doi.org/10.17066/pdrd.42206>
- Tuzgöl Dost, M. & Keklik, İ. (2012). Alanda çalışanların gözünden psikolojik danışma ve rehberlik alanının sorunları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*(23), 389-407.
- Ünal, O. & Doğanay, M. (2009). Lisans düzeyindeki muhasebe eğitiminin etkinliği: Sayıştay özelinde ampirik bir çalışma. *Sayıştay Dergisi, 74*, 117-138.
- Yeşilyaprak, B. (2013). Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığına giriş. B. Yeşilyaprak (Ed.) *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı: Kuramdan uygulamaya* (4. baskı) içinde (s. 1-41) Ankara: Pegem.

Extended Summary

Mental health professionals are expected to choose a basic psychological counseling theory that will provide them road maps for psychological counseling before they start their careers. Stating whether supervisors are particularly have influence in regards of determining the theoretical orientations of psychologists, Liao, Quinlan, and Mohi (2022) emphasize the necessity of the theoretical orientations of the students in the field of mental health.

After graduation, mental health professionals will be able to be themselves, without feeling the need to play a role, in the therapeutic process they will establish with their clients, only if they have

determined a theory that suits their own characteristics. Therefore, it seems very important for mental health worker candidates to be able to evaluate themselves regarding their personality traits, values, and prejudices during their undergraduate education (Halbur and Halbur, 2014, p. 3).

When the curricula of universities' Guidance and Psychological Counseling programs and Psychology programs were examined, it was seen that the number and credits of theoretical and practical courses taken by students were limited. In this limited number of courses, theoretical information can be given intensively in terms of the number of theories but superficially in terms of content. It was seen that the courses that would help mental health professionals to determine the basic psychological counseling theory for the therapy process were personality theories, psychotherapy theories, family therapy approaches, clinical psychology, and new approaches in personality theories (Ankara Üniversitesi, 2024b; Ege Üniversitesi, 2024).

In addition to working in public and private schools affiliated with the Ministry of National Education, mental health professionals also work in public and private institutions affiliated with the Ministries of Health, Family and Social Services, and various private organizations and companies. When the research results were examined regarding whether the courses taken by field workers in their undergraduate courses were sufficient for a good therapeutic process with their clients, it was seen that they found psychological counseling theories inadequate in practice (Kellehear, 2014; Tuzgöl-Dost ve Keklik, 2012). It is thought that this situation arises from the fact that mental health professionals have not been able to adopt a theory appropriate to their own identity and lifestyle during their undergraduate education. As can be seen in the curriculum of the last decade, the number and hours of theoretical courses taken in the fields of individual and group psychological counseling, career, family and pre-marriage are quite limited. This research is important because it contributes to identifying problems in this field and developing solution proposals.

The purpose of this study is to determine the psychological counseling theories that field workers who have started their careers in the field of mental health base their therapy process on, and to develop solution proposals that will contribute to the determination of psychological counseling theories that should be enriched in terms of content or offered as an elective course during their undergraduate education. However, similar research results were not found in domestic literature studies. Therefore, the findings obtained from the research were compared with the limited number of research results in foreign literature.

In this study, answers were sought to the questions of which theories mental health professionals base their careers on and whether their theory preferences change depending on the program they graduated from or the institution they work for.

In this study, a descriptive model was used with the aim of revealing a situation in order to rate the basic theories that mental health professionals interiorize and believe to contribute to their clients in the therapy process (Arseven, 1994, p. 92).

The research group of this study consisted of 370 mental health experts working in different provinces and different institutions. Of the participants, 268 (72.4%) were female and 102 (27.6%) were male. Their distribution according to the program they graduated from was 326 (88.1%) in Guidance and Psychological Counseling and 44 (11.9%) in Psychology.

The data were obtained from the survey prepared as a Google document that was shared on social media and communication platforms which mental health professionals were members, and from the answers of those who participated in the survey on a voluntary basis and were currently working in the profession. Participants were asked about their gender, the program they graduated from, the institution/organization they worked for, and the basic psychological counseling theory they interiorized while pursuing their profession and achieved successful results in helping their clients in the therapeutic process. SPSS 22.0 was used to analyze the data.

In the analysis of the data collected to determine the theories on which mental health professionals based their profession, it was found that the 33.2% of the participants chose Cognitive Behavioral Therapy, 23.8% chose Solution Focused Therapy, 15.1% chose Eclectic Therapy and 8.9% of them preferred Person-Centered Therapy.

According to the psychological theory preferences of the mental health professionals by the program they graduated from, Cognitive Behavioral Therapy came first in the list of basic educational theories of both Guidance and Psychological Counseling and Psychology program graduates, followed by Solution Focused Therapy and Eclectic Therapy in Guidance and Psychological Counseling program and Eclectic Therapy and Solution Focused Therapy in Psychology program.

In compliance with the psychological counseling theory preferences of mental health professionals, Cognitive Behavioral, Solution-Focused, Eclectic and Person-Centered therapies are in the top four of the therapies that are used on public schools of the Ministry of National Education. It was seen that half of the employees in psychological counseling centers and training centers used Cognitive Behavioral Therapy, and half of those working in family counseling centers used Family Systems Therapy. It was understood that more than one third of those working in guidance research centers considered Cognitive Behavioral Therapy as their main therapy method.

When we looked at the frequencies of the answers given to the question about determining the theories that mental health professionals believed that they were the best for contributing to their client's development, it was seen that cognitive behavioral therapy was the most preferred therapy. It was seen that cognitive behavioral therapy was followed by solution-focused, eclectic and person-centered

therapies, respectively. There are a limited number of people who prefer the therapies other than these four therapy models. Similar research results supporting this finding are available in foreign literature (Austad, Sherman, Morgan, and Holstein, 1992; Garfield, 1994; Kazantzis and Deane, 1998; Menon, and Rubin, 2011; Norcross, Hedges, and Castle, 2002; Norcross, Karpiak, and Santoro, 2005; Norcross, Sayette, and Martin-Wagar, 2021). The order varied, with research finding that client-centered therapy was the most preferred model, followed by eclectic and cognitive behavioral therapy (Gazzola, Smith, King-Andrews, and Kearney, 2010). It is thought that the possible reasons for this change are changes over time regarding expectations from psychological counseling theories, differences in the professional groups that make up the study group in research, and changes in the popularity of psychological counseling theories among mental health professionals.

In the light of the findings and discussions, some suggestions are offered to researchers and curriculum developers. Due to the scarcity and lack of depth of theoretical and practical courses that provide mental health professionals with knowledge and skills about psychological counseling theories at the undergraduate level, it is thought that it would be appropriate to open elective courses specific to the most preferred theories at the undergraduate level in the Guidance and Psychological Counseling and Psychology programs of universities.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde sadece tek bir araştırmacı yer almıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır. Araştırma makalesinin okunması, dil yönünden kontrol edilmesinde Mügem GÜLLÜ'ye teşekkür ediyorum.

Çatışma Beyanı

Araştırmacının, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Kahramanmaraş Sütçü İmam Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 13.03.2024-4376 tarih ve sayılı onayı ile yürütölmüştür.